

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ขอบเขตของการศึกษามีการศึกษาองค์ความรู้ต่างๆที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎี พร้อมทั้งยังมีในส่วนของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมแนวคิดต่างๆ ในหนทางที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมอาชีพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
3. แนวคิดเกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ
4. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
5. แนวทางการฝึกอาชีพผู้สูงอายุ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การส่งเสริมอาชีพ

หลักการของการส่งเสริมอาชีพ

ตามหลักการแนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสายกลางความไม่ประมาท คำนึงถึงหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล โดยมีความรู้ มีข้อมูล มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทุนของท้องถิ่นสร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้กับประชาชน รู้เท่าทัน เข้าใจ การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีความรอบคอบทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ วิธีการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริตความขยัน ความอดทน มุ่งมั่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีรายได้ อาชีพ พึ่งตนเองได้และมีกำลังที่สนับสนุนแบ่งปัน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของประชาชน ทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัวและชุมชน สังคม อย่างมีความสุข

แนวทางการส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น จัดทำทะเบียนอาชีพ ทะเบียนวัตถุดิบ ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน การสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) การฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน กลุ่มอาชีพ ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการผลิต การปลูก การสร้างผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนส่งเสริมอาชีพและสร้างโอกาสให้เกิดการทำงาน สร้างรายได้ แก่ประชาชนอยู่ในวัยทำงาน สตรีและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่รับผิดชอบของท้องถิ่น

3) ส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมกลุ่มอาชีพในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในพื้นที่รับผิดชอบของท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและมีการบริหารจัดการที่ดี

4) การส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน

5) การส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในท้องถิ่น เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ การบริหารจัดการ การปรับปรุง และสร้างโอกาส การแข่งขันทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และต่างประเทศ

6) การส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ในการจัดทำแผน การส่งเสริมอาชีพ ที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรประชาชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

7) มีการติดตามประเมินผล แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับ

นอกจากแนวทางการส่งเสริมอาชีพดังกล่าวข้างต้นแล้ว ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0891.4/ว 658 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 ยังได้กำหนดแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับบุคคล และครัวเรือน ระดับชุมชน โดยนำปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานภายใต้หลักการ การลดรายจ่าย สร้างรายได้ ขยายโอกาสให้แก่ประชาชนบนพื้นฐานความสมดุล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวทางและวิธีการดำเนินงาน คือ

1) การพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

1.1 การลดรายจ่าย ส่งเสริมให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีการส่งเสริมสนับสนุนวิชาการและนำแนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเป็นการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน ส่งเสริมจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ อันนำไปสู่การลดต้นทุนของการทำการเกษตรในระดับชุมชน เช่น การจัดตั้งโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ลานตากข้าวชุมชน เป็นต้น

1.2 การเพิ่มรายได้ ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ติดต่อประสานงานกับภาคเอกชน เช่น สถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่น หรือพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เพื่อรับการผลิตรที่สามารถใช้แรงงานแม่บ้านหรืองานที่สามารถดำเนินการภายในครัวเรือนได้ โดยเพิ่มการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และพื้นที่ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในระดับชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน เช่น การตั้งโรงสีชุมชน การจัดตั้งโรงงาน การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงสินค้าและการตลาดในพื้นที่ และการส่งเสริมการตลาดสินค้าโดยผ่านอินเทอร์เน็ตตำบล เป็นต้น

1.3 การขยายโอกาส องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการหรือสนับสนุนกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงปัจจัยในการประกอบอาชีพ ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือนและระดับชุมชน เช่น การส่งเสริมสนับสนุนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน การกำหนดพื้นที่ผ่อนผัน เพื่อให้ประชาชนมีสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เช่น ตลาดสาธารณะ ทางสาธารณะ เป็นต้น

การสำรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพ

เพื่อให้มีศูนย์กลางในการบริการข้อมูลข่าวสารของชุมชนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษาและจัดทำข้อมูลเพื่อการบริการข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมอาชีพของท้องถิ่น ในการนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรจัดให้มีทะเบียนข้อมูลด้านอาชีพและวัตถุดิบในท้องถิ่นขึ้น โดยดำเนินงานร่วมกับประชาชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหรือสถาบันการศึกษา ร่วมจัดการสำรวจข้อมูลด้านอาชีพ และกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น เพื่อศึกษาศักยภาพของท้องถิ่นในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เช่น ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค ปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แหล่งทุน กำลังแรงงาน กำลังการผลิต วัตถุดิบ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัตถุดิบในชุมชนที่สนับสนุนการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาตอบสนองความต้องการการส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน รวมถึงการกำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

หลักเกณฑ์การจัดตั้งกลุ่มอาชีพและการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ

เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการส่งเสริมอาชีพของชุมชน อย่างมีระบบและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภาคการผลิต คือ การรวมกลุ่มของประชาชนที่มีจุดประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมการผลิต สร้างพลังของการพึ่งตนเองของกลุ่มอาชีพในชุมชน

กลุ่มอาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนที่ร่วมดำเนินกิจกรรม เพื่อทำให้เกิดรายได้ และการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพให้สมาชิก โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) กลุ่มอาชีพที่มีการรวมตัวกันแต่ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพการแปรรูปผลผลิต กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนและหัตถกรรมไทย

2) กลุ่มอาชีพที่มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มยูนิเซฟ เป็นต้น โดยมีกฎเกณฑ์ข้อบังคับของกลุ่มอาชีพที่ถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้และส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น

แนวทางการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนที่มีอาชีพเดียวกัน รวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังของการพัฒนา การเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่คล้ายกันหรือเหมือนกัน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นหรือเป็นแนวทางความร่วมมือระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมประชุม ปรึกษาหารือ มองภาพรวมด้านอาชีพของท้องถิ่น เพื่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างพื้นที่ เครือข่าย อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือนและระดับกลุ่ม ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือและการติดตามประเมินผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนอาชีพในเขตพื้นที่ โดยมีแนวทางการจดทะเบียนของกลุ่มอาชีพ ซึ่งอาจแบ่งได้ดังนี้ คือ

1) กลุ่มอาชีพที่มีการขึ้นทะเบียนต่อหน่วยงานอื่น หรือกลุ่มที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ เมื่อมีความประสงค์ที่จะขอรับการส่งเสริม สนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรแจ้งหรือขอจดทะเบียนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแสดงว่ากลุ่มยังมีกิจกรรมและดำเนินการอยู่โดยการนำเอกสารหลักฐานผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม สำเนาทะเบียนบ้าน ที่อยู่และรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ เพื่อขอรับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ หรืองบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) กลุ่มอาชีพที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ได้มีการจดทะเบียน แต่มีความประสงค์ที่จะขอจดทะเบียนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีหลักเกณฑ์และเอกสารประกอบด้วย

- 2.1 เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาในท้องถิ่น และมีสัญชาติไทย
- 2.2 มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป
- 2.3 มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก
- 2.4 มีข้อบังคับ หรือระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจนและสมาชิกรับทราบ
- 2.5 มีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกโดยรวมมิใช่เพื่อประโยชน์ต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ
- 2.6 มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มที่ชัดเจน
- 2.7 มีบันทึกรายงานการประชุมไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง

การส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ

การส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น เพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุน ส่งเสริม สร้างความเข้าใจ และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการรวมกลุ่มอาชีพของประชาชนที่ดำเนินการประกอบอาชีพเดียวกัน โดยมีแนวทางในการดำเนินงานของการขอรับการขึ้นทะเบียน

แนวทางการจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 16 กำหนดให้ เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจัดให้มีและควบคุมตลาด การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนภารกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ เพื่อเป็นการส่งเสริมด้านการรวมกลุ่มการผลิตในพื้นที่แล้วสิ่งที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกประการหนึ่ง คือ ดำเนินการ จัดหาตลาด สถานที่จำหน่ายผลผลิตแก่กลุ่มอาชีพ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ การแปรรูปผลผลิตทางเกษตร อุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมไทย โดยประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน กรมการค้าภายใน ศูนย์บริการและศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและภาคเอกชน ผู้ประกอบการ เช่น ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้าท้องถิ่น ขอความร่วมมือการวางจำหน่ายสินค้า/ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของชุมชนจำหน่าย หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดที่สาธารณะ1จำหน่ายสินค้า2ของชุมชน โดยการนำสินค้าที่ผลิตในหมู่บ้าน และชุมชนใกล้เคียงมาวางจำหน่าย ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การส่งเสริมสินค้า/ผลผลิต /ผลิตภัณฑ์

การส่งเสริมสินค้า ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจดำเนินการในรูปของการให้ความรู้ ทักษะ การฝึกอบรม การส่งเสริมการวิจัยเบื้องต้นเพื่อส่งเสริมคุณภาพของสินค้า ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด ให้สินค้ามีรูปแบบ ตามความต้องการของตลาด และการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตเป็นแนวทางหนึ่ง

การส่งเสริมการขาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดให้มีโครงการฝึกอบรม ให้ความรู้ทักษะทางด้านการตลาด เพื่อสร้างแนวความคิดการเป็นผู้ประกอบการโดยการนำผู้ประสบความสำเร็จในภาคธุรกิจ ปรชาชนชาวบ้าน หน่วยงานราชการอื่น สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ที่มีวิทยากรความรู้ความสามารถให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น การประสานงานกับภาคเอกชน ภาคธุรกิจ เช่น ศูนย์การค้า เป็นต้น และการสร้างเครือข่าย ระหว่างพื้นที่ เพื่อการหาสถานที่การวางจำหน่ายสินค้า โดยมีข้อตกลงที่เหมาะสมและสามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ การดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมรูปแบบการบรรจุภัณฑ์ (packaging) เป็นแนวทางการสร้างรูปลักษณ์ให้น่าสนใจต่อผู้บริโภค ควรศึกษารูปแบบการจัดทำบรรจุภัณฑ์ ที่สวยงามและเหมาะสมกับสินค้า ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์นั้น โดยขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบรรจุภัณฑ์ เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จัดอบรมการจัดทำบรรจุภัณฑ์ตัวอย่างให้ผู้ประกอบการหรือกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ ควรต้องมีความเข้าใจถึงสถานการณ์ สภาพปัญหาของผู้รับว่ามีปัญหาและความต้องการอย่างไร ตามแนวพระราชดำรัส คือ “การเข้าใจถึงสถานการณ์ของผู้ที่เราจะช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การช่วยเหลือให้เขาได้รับสิ่งที่เขาควรจะได้รับตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม จะเป็นการช่วยเหลือที่ได้ผลดีที่สุดเพราะฉะนั้นในการช่วยเหลือแต่ละครั้ง แต่ละกรณี จำเป็นที่เราจะพิจารณาถึงความต้องการและความจำเป็นก่อน และต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่เราจะช่วยเหลือ ให้เข้าใจ ด้วยว่าเขาอยู่ในฐานะอย่างไร สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างไร เพียงใด อีกประการหนึ่งในการช่วยเหลือนั้น ควรยึดหลักสำคัญว่า เราจะช่วยเหลือเขาเพื่อให้เขาสามารถช่วยตนเองได้ต่อไป” ดังนั้นการพัฒนากลุ่มอาชีพ ควรมีหลักการ คือ เน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในลักษณะการพึ่งตนเองในการกำหนดแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ เป็นภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ในท้องถิ่นทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนที่มีอาชีพเดียวกันร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้มีศักยภาพ ในการผลิต การจำหน่าย และกลุ่มอาชีพที่ดำเนินกิจกรรมอยู่แล้ว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการดำเนินการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ ที่มีความเข้มแข็ง มีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และระดับชุมชน โดยยึดหลักตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตแบบสายกลาง คือ ทำเพื่อพอกิน เลี้ยงชีพได้ตามความเหมาะสมกับครอบครัว หลีกเลี่ยงการดำรงชีพแล้ว จึงได้ขาย โดยส่วนหนึ่งเก็บออมไว้เพื่อบริโภคและเพื่อการลงทุนครั้งต่อไป เช่นการทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

หลักการพัฒนากลุ่มอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1) รู้เรา คือ รู้ศักยภาพ กำลังของกลุ่ม การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ศักยภาพจุดแข็ง จุดอ่อนของกลุ่มอาชีพ จัดเวทีแกนนำเกษตรกร สำรวจความต้องการ สภาพปัญหาของเกษตรกร ระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม เพื่อพัฒนากลุ่มและกำหนดแนวร่วมอาสาพัฒนาการพัฒนากลุ่มอาชีพ เพื่อการจัดกลุ่มการเรียนรู้ของเกษตรกร
- 2) รู้การบริหารจัดการ การบริหารจัดการมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ด้านการจัดการภายในกลุ่ม วางระบบการทำงาน วางตำแหน่งงานความรับผิดชอบ และมอบหมายภาระงานของกลุ่มให้แก่กลุ่มผู้บริหารงานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ส่วนที่สอง คือ การบริหารงานการผลิต ส่งเสริมการผลิต ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ โดยการหาแหล่ง/สถานที่จำหน่ายในชุมชนและบริเวณจังหวัดใกล้เคียง เป็นต้น
- 3) รู้หลักวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ การนำเทคโนโลยีการผลิต เทคโนโลยีการเกษตร การจัดการ และหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต ผลิตภัณฑ์ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้ความรู้และสำรวจความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมเทคนิคด้านวิชาการในการวางแผนการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและถูกต้องตามฤดูกาล เป็นต้น

ขั้นตอนของการสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชน

- 1) จัดตั้งคณะทำงานการพัฒนากลุ่มอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน ตัวแทนกลุ่มอาชีพที่ลงทะเบียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 คน

- 2) คณะทำงานการพัฒนากลุ่มอาชีพ ดำเนินงานตามขั้นตอน 8 ขั้นตอน ตามภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอน

3) การดำเนินงาน

สำรวจความต้องการของประชาชน

- 3.1 จัดประชุมสัมมนา ประชุมประชาคม ประกอบด้วยตัวแทนประชาชนตัวแทนกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเลี้ยงสัตว์น้ำกลุ่มส่งเสริมอาชีพใน

ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนากลุ่มอาชีพและสำรวจความต้องการของกลุ่มอาชีพ ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด ทิศทาง แนวโน้มของการพัฒนาการส่งเสริมอาชีพในชุมชน

3.2 กำหนดรูปแบบของการสำรวจความต้องการ

3.2.1 สัมภาษณ์โดยมีแบบสำรวจ หรือ แบบสอบถาม สภาพปัญหา กำหนดกรอบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพ/ผลิตภัณฑ์ ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานภาวะการตลาด การขนส่ง หรือด้านอื่นๆ ที่จำเป็น และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพหลัก อาชีพเสริมของประชาชนในชุมชน

3.2.2 ระดมสมองระดมความคิดเห็น ร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนาแบบสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีผู้ดำเนินการ มีกรอบประเด็น เช่น ด้านการเพิ่มผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ให้มีระบบแบบสหกรณ์ เป็นต้น

3.2.3 จัดทำลำดับความสำคัญและเรียงลำดับของการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาสู่แผนพัฒนาอาชีพของชุมชนเมื่อได้ประเด็นของหัวข้อพัฒนา จัดทำลำดับความสำคัญและเรียงลำดับการพัฒนาจัดทำโครงการ กิจกรรมการพัฒนา โดยมีกรอบของเวลาสิ้นสุดที่ชัดเจน และรวบรวมแกนนำของกลุ่มที่มีความต้องการพัฒนากลุ่ม จัดกลุ่มการพัฒนาและการเรียนรู้ ดำเนินการตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ได้จัดลำดับ ให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มที่มีสมาชิก หรือแกนนำเข้าร่วมพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ

คำที่ใช้เรียกบุคคลว่า คนชราหรือผู้สูงอายุนั้น โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีอายุมาก ผมหาว หน้าตาเหี่ยวแห้ง การเคลื่อนไหวเชื่องช้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2542, หน้า 347) ให้ความหมายของคำว่า “ชรา” ว่า แก่ด้วยอายุ ชำรุดทรุดโทรม แต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยมเพราะก่อให้เกิดความหดหู่ใจ และความถดถอยสิ้นหวัง ทั้งนี้ จากผลการประชุมของคณะผู้อาวุโส โดย พล.ต.ต. หลวงอรรถสิทธิสุนทร เป็นประธาน ได้กำหนดคำให้เรียกว่า ผู้สูงอายุ แทน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2512 เป็นต้นมา ซึ่งคำนี้ให้ความหมายที่ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ที่ชราภาพว่าเป็นผู้ที่สูงทั้ง วิทยุคุณวุฒิ และประสบการณ์

วัยสูงอายุจัดเป็นวัยที่อยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต ลักษณะและพัฒนาการในวัยนี้ จะตรงข้ามกับวัยเด็ก คือมีแต่ความเสื่อมโทรมและสึกหรอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป (ชูศรี วงเครือ, 2543, หน้า 47) จึงเป็นการยากที่จะกำหนดว่าบุคคลใดอยู่ในวัย สูงอายุเกณฑ์ที่สังคมจะกำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้สูงอายุนั้น จะแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมซึ่งได้มีผู้ให้คำ

นิยามเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ เช่น ฮอลล์ (Hall D.A., 1976, pp. 3-4 อ้างใน แสงเดือน มุสิกกรรมณี, 2545, หน้า 7) ได้แบ่งการสูงอายุของบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยการนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป และบอกได้ทันทีว่า ใครมีอายุน้อยเพียงใด

2) การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) เป็นการพิจารณาการสูงอายุจากสภาพร่างกายและสรีระของบุคคลที่เปลี่ยนไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายลดน้อยลง เป็นผลมาจากความเสื่อมโทรมตามกระบวนการสูงอายุซึ่งเป็นไปตามอายุขัยของแต่ละบุคคล

3) การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ การรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซาว์ปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะต่างๆ ของชีวิตแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

4) การสูงอายุตามสภาพสังคม (Sociological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงใน บทบาท หน้าที่สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม รวมทั้งความคาดหวังของสังคมต่อบุคคลนั้น ซึ่งเกี่ยวกับอายุ การแสดงออกตามคุณค่าและความต้องการของสังคม

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544 , หน้า 10 – 11) ได้เสนอข้อคิดเห็น ของ บาร์โรว์ และสมิธ (Barrow and Smith) ว่า เป็นการยากที่จะกำหนดว่าผู้ใดชราภาพหรือสูงอายุ แต่สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

1) ประเพณีนิยม (Tradition) เป็นการกำหนดผู้สูงอายุ โดยยึดตามเกณฑ์อายุที่ออกจากการงาน เช่น ประเทศไทยกำหนดอายุวัยเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ 60 ปี แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุ 65 ปี เป็นต้น

2) การปฏิบัติหน้าที่ทางร่างกาย (Body Functioning) เป็นการกำหนดโดยยึดตามเกณฑ์ทางสรีรวิทยาหรือทางกายภาพ บุคคลจะมีการเสื่อมสลายทางสรีรวิทยาที่แตกต่างกันในวัยสูงอายุ อวัยวะต่างๆ ในร่างกาย จะทำงานน้อยลงซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนอายุ 50 ปี ฟันอาจจะหลุดทั้งปากแต่บางคนอายุถึง 80 ปี ฟันจึงจะเริ่มหลุด เป็นต้น

3) การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ (Mental Functioning) เป็นการกำหนดตามเกณฑ์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การจำ การเรียนรู้ และความเสื่อมทางด้านจิตใจ สิ่งที่พบมากที่สุดสำหรับผู้สูงอายุคือ ความจำเริ่มเสื่อม ขาดแรงจูงใจซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลผู้สูงอายุทุกคนจะมีสภาพเช่นนี้

4) ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self - Concept) เป็นการกำหนดโดยยึดความคิดที่ผู้สูงอายุมองตนเอง เพราะโดยปกติผู้สูงอายุมักจะเกิดความคิดว่า “ตนเองแก่ อายุมากแล้ว” และส่งผลต่อ

บุคลิกภาพทางกาย ความรู้สึกทางจิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดที่ผู้สูงอายุทุกๆ ได้กำหนดขึ้น

5) ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Occupation) เป็นการกำหนดโดยยึดความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยใช้แนวความคิด จากการเสื่อมถอยของสภาพทางร่างกาย และจิตใจ คนทั่วไปจึงกำหนดว่า วัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องพักผ่อน หยุดการประกอบอาชีพ ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุ จึงหมายถึงบุคคลที่มีวัยเกินกว่าวัยที่จะอยู่ในกำลังแรงงาน

6) ความกดดันทางอารมณ์และความเจ็บป่วย (Coping with Stress and Illness) เป็นการกำหนดโดยยึดตามสภาพร่างกาย และจิตใจ ผู้สูงอายุจะเผชิญกับสภาพโรคร้ายไข้เจ็บอยู่เสมอ เพราะสภาพทางร่างกายและอวัยวะต่าง ๆ เริ่มเสื่อมลง นอกจากนั้น ยังอาจเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคมอื่นๆ ทำให้เกิดความกดดันทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอีก ส่วนมากมักพบกับผู้มีอายุระหว่าง 60 - 65 ปีขึ้นไป

จากแนวคิดที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าว จึงสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจไปในทางที่เสื่อมลงและสึกหรอตามอายุขัยของแต่ละบุคคล

สำหรับการกำหนดว่า ผู้สูงอายุเริ่มเมื่ออายุเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยนั้นกำหนดว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546) ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ องค์การอนามัยโลกจึงได้แบ่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้นดังนี้

1) ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60 – 74 ปี

2) คนชรา (Old) มีอายุระหว่าง 75 – 90 ปี

3) คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

การแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงดังกล่าว สำหรับในสังคมไทยยังไม่ได้มีข้อสรุปว่าจะมีการจัดประเภทของผู้สูงอายุในลักษณะใด การจัดโดยใช้เกณฑ์อายุก็ยังมีข้อถกเถียงว่ายังไม่เหมาะสม

นักวิชาการบางท่านจึงใช้เกณฑ์ความสามารถของผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี

2) กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง

3) กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เนื่องจากมีปัญหาสุขภาพ มีความพิการ

ลักษณะของผู้สูงอายุ

บริบูรณ์ พรพิบูลย์ (2528, หน้า 10-11) ได้จำแนกลักษณะของผู้สูงอายุ ไว้ ดังนี้

- 1) ผิวหนังเหี่ยวย่น ผมหงอก ฟันสั่นคลอน ผู้หญิงจะหมดประจำเดือน และมีความเสื่อมโทรมโดยทั่วไปให้เห็น
- 2) มีความรู้สึกตัวอ่อนแรงเรื้อรังเรื้อรัง กำลังลดลง เหนื่อยง่าย มองเห็นอะไรไม่ค่อยชัด หูตึง รับกลิ่นรสเลวลง ความจำเสื่อม เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ช้า ความสามารถในการทำงานลดลง เจ็บป่วยง่ายและเมื่อเจ็บป่วยแล้วก็หายได้ช้า
- 3) ขาดความมั่นใจในตัวเอง มีอารมณ์กังวลง่ายและกลัวในสิ่งที่ไม่เคยกลัวมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลัวถูกทอดทิ้งและกลัวความตาย นอกจากนี้ยังรู้สึกหงอยเหงาเป็นนิจ ใจน้อย และสะท้อนใจง่าย บางคนกลายเป็นคนหงุดหงิดโมโหง่าย ชอบแยกตัว บางคนก็มีอารมณ์เศร้า ต้องการตายเร็วหรืออยากฆ่าตัวตาย แต่ก็มีบางคนกลายเป็นคนเพื่อเจ้าชอบ โอ้อวดและชอบ ต่อเติมความเป็นจริง

การจัดประเภทผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้สูงอายุในแต่ละประเภทจะมีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมที่แตกต่างกันไป ความเข้าใจต่อบริการสวัสดิการผู้สูงอายุที่ผ่านมา จึงถูกจำกัดด้วยการจัดบริการแบบ One Size fits for all ซึ่งไม่สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุที่แท้จริง

นิวการ์เดนและคณะ (Neugarten และคณะ, 1968 อ้างในบุญยมาศ สันธูประมา, 2539, หน้า 48) กล่าวถึงบุคลิกภาพและการปรับตัวของผู้สูงอายุไว้ 8 ประเภท ดังนี้

- 1) Reorganizer เป็นพวกหากิจกรรมใหม่ๆ เพื่อมาแทนที่กิจกรรมที่สูญเสียไป
- 2) Focalist เป็นพวกช่างเลือกในการทำกิจกรรม พวกนี้จะหยุดทำกิจกรรมบางอย่าง ในขณะที่เดียวกันก็จะรู้จักในการที่จะเลือกกิจกรรมใหม่
- 3) Disengaged เป็นพวกที่ดึงตัวเองออกมาจากบทบาทความรับผิดชอบที่มีอยู่เดิม โดยสมัครใจ
- 4) Holding – on พวกที่พยายามจะอยู่ใกล้ชิดกับคนวัยกลางคน
- 5) Constricted เป็นพวกที่พยายามจะปิดตัวเองจากโลกภายนอกมากขึ้นเรื่อยๆ (ไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลก)
- 6) Succorance – seeking เป็นพวกที่มีความพอใจในชีวิตตนเอง ตราบที่สามารถหาคนเป็นที่พึ่งพาได้ พวกนี้ต้องการคนมาช่วยดูแลและเอาใจใส่

7) Apathetic เป็นพวกดึงตัวเองออกมา จะหยุดคิดหรือหมดหวังในชีวิตค่อนข้างเร็ว ตั้งแต่เนิ่น ๆ ไม่เคยเปลี่ยนความเชื่อแบบทำร้ายตนเอง ว่าตนเองไม่สามารถที่จะจัดการสิ่งแวดล้อมของตนเองได้

8) Disorganized เป็นพวกมีกิจกรรมต่างๆ น้อยและมีสภาพจิตไม่เป็นปกติ

กลุ่มหมายเลข 1-3 เป็นพวกที่ความพึงพอใจในชีวิตสูง มีบุคลิกภาพที่มั่นคง หมายเลข 6-8 เป็นพวกที่มีความพึงพอใจในชีวิตน้อย

แนวคิดการศึกษากระบวนการของภาวะสูงอายุ

กระบวนการของภาวะสูงอายุ หมายถึง ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของบุคคลที่อยู่ในภาวะสูงอายุ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ (Mcpherson, 1983 อ้างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2539, หน้า 53) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสรีระวิทยา จิตใจและสังคมที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนี้

1) กระบวนการภาวะสูงอายุทางสรีระวิทยา

ภาวะสูงอายุทางสรีระวิทยาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทางร่างกาย เป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่จะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนกับร่างกายของคนเมื่อวัยสูงขึ้น กระบวนการนี้มี 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยา (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2539, หน้า 54-55)

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างของร่างกายที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น ผิวหนังเหี่ยวย่น ตกกระ ผิวนาง เกิดบาดแผลได้ง่าย กล้ามเนื้อลดจำนวนลงทำให้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลง กระดูกเปราะบาง กระดูกพรุน กระดูกข้ออักเสบ ฯลฯ

1.2 การเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาเป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายที่เคยใช้งานได้ดี เช่น การใช้สายตา หู ลิ้น ฯลฯ หย่อนสมรรถภาพลง จำนวนเซลล์สมองลดลงทำให้ความจำเสื่อมลง ระบบทางเดินหายใจ ทางเดินอาหาร ทางเดินปัสสาวะ ฯลฯ ทำงานได้น้อยลง ทำให้เกิดอาการผิดปกติตามมา เช่น อาหารไม่ย่อย เป็นไข้หวัดได้ง่าย อั้นปัสสาวะไม่ได้ ฯลฯ

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยานี้มีผลทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพ ไม่มากนัก ซึ่งหากผู้ใดมีปัญหา ก็มักจะส่งผลไปถึงจิตใจของผู้สูงอายุไปด้วย อาจเกิดความหดหู่ ซึมเศร้า หรือหงุดหงิด เกรี้ยวกราด เป็นต้น ผลการสำรวจสุขภาพของผู้สูงอายุไทยในงานวิจัยจำนวนมาก พบว่าปัญหาหลักของผู้สูงอายุคือ ปัญหาสุขภาพ ทั้งที่สุขภาพไม่สมบูรณ์ ไม่แข็งแรง เช่นแต่ก่อน และปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคต่างๆ ซึ่งโรคที่มักพบในผู้สูงอายุทั่วไปได้แก่ ปวด

หลัง/เอว ไขข้ออักเสบ ความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะ โรคหัวใจ ต้อกระจกตา ต้อเนื้อตา โรคเกี่ยวกับหู อัมพาต/อัมพฤกษ์ (นภาพร ชโยวรรณ และคณะ, 2532)

2) กระบวนการภาวะสูงอายุทางจิตวิทยาสังคม

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้อธิบายภาวะสูงอายุทางจิตวิทยาสังคมที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันมี 2 แนวทาง คือ ทฤษฎีกิจกรรมและทฤษฎีภาวะถดถอย (สุรกุล เจนอบรม, 2534, หน้า 34-35)

2.1 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย Robert Havighurst (1963) ซึ่งทำการศึกษาผู้สูงอายุชาวผิวขาวที่มีฐานะปานกลางและมีสุขภาพดี พบว่า ผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมปฏิบัติอยู่เสมอๆ จะมีบุคลิกที่กระฉับกระเฉงและการมีภาระกิจกรรมสม่ำเสมอจะทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตและปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ปราศจากกิจกรรมหรือบทบาทภาระกิจหน้าที่ใด ๆ

2.2 ทฤษฎีภาวะถดถอย (Disengagement Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายในสิ่งที่ตรงข้ามกับทฤษฎีกิจกรรม เสนอโดย William Henry (1961) ซึ่งกล่าวว่า เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุจะลดกิจกรรมและบทบาทของตนเองลง ซึ่งจะเป็นผลจากการที่รู้สึกว่าคุณสมบัติความสามารถ ลดลง และการที่ผู้สูงอายุไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมและบทบาททางสังคม เป็นการถอน สถานภาพและบทบาทของตนเองให้แก่หนุ่มสาวหรือคนที่จะมีบทบาทหน้าที่ได้ดีกว่า ทั้งนี้เพราะสังคมต้องการคนที่มีทักษะใหม่และคนรุ่นใหม่เข้าไปแทนที่

ทฤษฎีทั้งสองทฤษฎีนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายภาวะ การสูงอายุของผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานของชีวิตในวัยหนุ่มสาวที่แตกต่างกัน อันอาจเนื่องมาจากการใช้ชีวิตในวัยหนุ่มสาวที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจต่างกัน ทฤษฎีกิจกรรมที่นำมาใช้กับ ผู้สูงอายุที่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกับการมีสถานภาพและบทบาทในสังคมมาตลอดช่วงวัยหนุ่มสาวจนถึงวัยกลางคน เมื่อต้องละบทบาทและสถานภาพนั้นลงตามช่วงวัยชราการเกษียณอายุ จำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องเตรียมสถานภาพและบทบาทอื่นๆรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้สูงอายุกลุ่มนั้น

ในขณะที่ผู้สูงอายุที่มีวิถีชีวิตแบบเดิมๆ ตั้งแต่วัยหนุ่มสาว วัยกลางคนจนเข้าสู่วัยสูงอายุ อาจจะไม่ต้องการกิจกรรมรองรับมากเท่าผู้สูงอายุกลุ่มแรก ส่วนทฤษฎีภาวะถดถอยใช้อธิบายกับ ผู้สูงอายุที่มีความพร้อมในการเข้าสู่ภาวะสูงอายุที่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุที่มีความพร้อมเข้าสู่ภาวะสูงอายุจะลดบทบาททางสังคมของตนได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และทำหน้าที่สนับสนุนคนหนุ่มสาวให้รับภาระทางสังคมแทน ตัวผู้สูงอายุเองจะหันเข้าหากิจกรรมอื่นๆ ตามภาวะถดถอยของตน เช่น การศึกษาธรรมะ ฯลฯ ดังนั้นผู้สูงอายุที่ถดถอยตนเองลงได้ช้า จึงต้องนำทฤษฎีกิจกรรมมาใช้ในการอธิบายภาวะสูงอายุของผู้สูงอายุกลุ่มนี้แทน

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของผู้สูงอายุ

แนวคิดนี้มองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม ซึ่งมีพลังความคิด มีความสามารถ และมีประสบการณ์สูงในการพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวม แนวคิดนี้อาจกล่าวได้โดยสรุปดังนี้ คือ

- 1) ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ควรจะได้รับคามยกย่องนับถือ และการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- 2) ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ควรจะต้องได้รับการดูแลและการเอาใจใส่ในด้านสุขภาพพลานามัย และการใช้ความรู้ ประสบการณ์ของตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
- 3) ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ต้องมีโอกาสเข้าทำงานและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมตามกำลังความสามารถและความต้องการของตน

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ทำให้เกิดมีความเชื่อในศักยภาพของผู้สูงอายุออกมาในเรื่อง การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยการนำเอาทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) มาใช้อธิบายและสนับสนุนความเชื่อดังกล่าวด้วยดังนี้คือ

โดยทั่วไปแล้ว กิจกรรม (Activity) นั้น หมายถึงการที่บุคคลพอใจและกระทำการต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตน ทฤษฎีกิจกรรมนั้นมีความเชื่อว่ากิจกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับกลุ่มคนทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยสูงอายุ เนื่องจากกิจกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้สุขภาพของผู้สูงอายุดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ กิจกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิต ทั้งนี้เพราะการที่ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ก็หมายถึงผู้สูงอายุผู้นั้นได้มีสถานภาพและบทบาทที่อยู่ในระดับหนึ่งในสังคม จากการที่ผู้สูงอายุได้มีสถานภาพและบทบาทเหล่านั้น ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าคุณค่าและเป็นที่ยอมรับจากสังคม สามารถที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้โดยไม่เป็นผู้ไร้บทบาท

นักจิตวิทยากลุ่มหนึ่งได้อธิบายไว้ว่า การที่ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาและถูกทอดทิ้งเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุพยายามจะแยกตัวหนีออกจากสังคม ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุคิดว่าบทบาทของตนเป็นบทบาทที่ต่ำต้อยกว่าบทบาทของคนหนุ่มสาว ผู้สูงอายุจะรู้สึกว่าตนไม่มีประโยชน์กับสังคม และไม่ทำเทียมกับคนกลุ่มอื่นๆ ทฤษฎีกิจกรรมจะช่วยให้ผู้สูงอายุพยายามรักษากิจกรรมของตนเมื่ออยู่ในวัยกลางคนให้มากที่สุด กล่าวคือการทำที่ผู้สูงอายุจะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขได้นั้น จะต้องพยายามรักษาระดับของกิจกรรมทางสังคมของตนไว้ กิจกรรมและบทบาทใดๆ ของบุคคลที่ถูกผลักดันให้เลิกกระทำ จะต้องมีการมีกิจกรรมใหม่ๆ มาทดแทน ทฤษฎีนี้เชื่อว่าหากบุคคลใดสามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมของตนไว้ได้ จะเป็นบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนั้นกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตมาก

ยิ่งขึ้นโดยการแนะนำให้ผู้สูงอายุที่รู้สึกเหงาและคิดว่าตนเป็นคนไร้ประโยชน์ ให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของตน เป็นการกลับเข้าสู่ชีวิตสังคมและมีกิจกรรมในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

จากแนวคิดพื้นฐานที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมนั้นมีส่วนสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ทำให้ผู้สูงอายุได้มีความพึงพอใจในชีวิตของตนและรู้สึกว่าตนเองยังเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมได้อีกต่อไป การจัดกิจกรรมใดๆ ให้ผู้สูงอายุจึงควรทำความเข้าใจทั้งลักษณะของกิจกรรมและธรรมชาติของวัยกลุ่มเป้าหมาย โดยมีแนวคิดดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการที่จะคัดเลือกจัดแปลงกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกันไป โดยอาจจะเลือกพิจารณาเพียงแนวคิดเดียวที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในครั้งนั้นๆ หรือพิจารณาโดยผสมผสานเอาแนวคิดทั้งหมดรวมกันก็ย่อมได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตในวัยทองได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่าต่อไปตาม

แนวคิดเกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ

โดยทั่วไป เมื่อพูดถึงผู้สูงอายุมักจะมีความคิดถึงคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ทำอะไรทำ ว่างาน อยู่เฉยๆ หรือกลุ่มคนที่มีหน้าที่เฝ้าบ้าน ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ และนอนหลับกลางวันเป็นประจำทุกวัน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวยังไม่ถูกต้องนัก ทั้งนี้ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังมีความต้องการที่จะทำให้ชีวิตของตนมีความสุข มีชีวิตชีวาและมีประโยชน์มากขึ้น เช่น การพบปะพูดคุยกันในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน การทำสวน ปลูกต้นไม้และการทำงานอดิเรกต่างๆ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะใช้เวลาที่เหลืออยู่ชีวิตตนร่วมกับบุคคลกลุ่มต่างๆ ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวของตนเอง มีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ช่วยทำหน้าที่เลี้ยงดูหลานและคอยให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยเหลือเมื่อครอบครัวตนประสบปัญหาในด้านต่างๆ นอกจากนั้น ยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีความคิดที่จะอุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมของตนเองด้วย

สมาคมหรือชมรมผู้สูงอายุ จึงเป็นสถานที่ที่รวมกลุ่มคนสูงอายุ หรือเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการให้บริการด้านต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ กัน และยังเป็นสถานที่ซึ่งผู้สูงอายุได้แสดงถึงความต้องการของตนในการช่วยเหลือบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคมด้วย การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุนั้น เป็นไปในลักษณะส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้สึกรู้ว่าตนเองยังมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม (วรรณนิภา บุญระยอง อ้างใน www.otat.org)

ปัจจุบันประชากรไทยมีอายุยืนยาวมากขึ้น และมีการช่วยเหลือตัวเองมากขึ้น สำหรับอัตราส่วนผู้สูงอายุ เมื่อเทียบกับประชากรช่วงอายุอื่นๆ กลุ่มผู้สูงอายุควรดำเนินการดูแลช่วยเหลือ

กันเอง ร่วมมือกันจัดตั้งชมรมให้เป็นหมู่คณะ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์มาก รวมทั้งมีแนวคิดในการจัดตั้งคณะกรรมการชมรม เพื่อให้เกิดการดำเนินการต่อเนื่องและเกิดพลังงานในกลุ่มของผู้สูงอายุ โดยมีแนวคิดที่ชมรมช่วยกันพัฒนาและสนับสนุนสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามจากหนังสือที่ สธ 0216/0203/2864 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2532 ของกระทรวงสาธารณสุขถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ได้มีแนวทางให้แต่ละจังหวัดดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล สำหรับชมรมผู้สูงอายุให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ถ้าหากต้องการมีฐานะเป็นนิติบุคคล ต้องจดทะเบียนต่อทางราชการเป็นสมาคม (หนังสือกระทรวงสาธารณสุข อ้างในชะม้อย ชัยศรี, 2528, หน้า 24-26)

สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อให้ชมรมเป็นจุดรวมในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้สูงอายุดำเนินการจัดตั้งชมรม โดยภาครัฐช่วยเหลือ สนับสนุน
- 2) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ
- 3) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม
- 4) เพื่อร่วมกันแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพ การพัฒนาตนเอง การส่งเสริมสุขภาพ และการถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่ชนรุ่นหลัง
- 5) เพื่อให้มีการออกกำลังกายที่ถูกรวบรวมกันในสถานที่จัดตั้งชมรม หรือสถานที่กิจกรรม และให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

แนวทางสำหรับการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ มีดังนี้

- 1) จัดตั้งคณะกรรมการชมรม เพื่อให้มีการบริหารจัดการชมรมอย่างต่อเนื่อง โดยทำการคัดเลือกจากสมาชิก ให้เป็นคณะกรรมการพร้อมคณะกรรมการพร้อมกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคน ประมาณ 8-10 คน คณะกรรมการต้องประกอบด้วย

1.1 ประธาน

1.2 รองประธาน

1.3 เภรัญญิก

1.4 ฝ่ายทะเบียน

1.5 เลขานุการ

1.6 ตำแหน่งอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หน้าที่ของคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ

1.1 ชักชวนสมาชิกฟังคำบรรยาย หรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

1.2 กำหนดระเบียบ และข้อบังคับของชมรม

1.3 กำหนดคุณสมบัติ และสิทธิของสมาชิก

1.4 เก็บรักษาเงินบำรุง และสิ่งของของชมรม

1.5 ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของชมรมที่กำหนดไว้

2) ตั้งชื่อสมาชิก และหาสถานที่ตั้งชมรม เช่น ศาลา วัด ฯลฯ

3) สมาชิกชมรม

3.1 สมาชิกมี 3 ประเภท

3.1.1 สมาชิกสามัญ คือ สมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

3.1.2 สมาชิกวิสามัญ คือ สมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปีขึ้นไป

3.1.3 สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือ ผู้ที่ได้รับเชิญเป็นสมาชิกของชมรม

3.2 การเป็นสมาชิกโดยการสมัครเป็นสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับ ทั้งนี้

จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

3.3 การลงทะเบียน บุคคลที่สมัครเป็นสมาชิกชมรม จะต้องชำระค่าลงทะเบียนตามระเบียบข้อบังคับของชมรมที่กำหนดไว้

4) สิทธิของสมาชิก

4.1 ได้รับบริการจากชมรม

4.2 เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของชมรม

4.3 เข้าร่วมประชุม และแสดงความคิดเห็น เสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม

5) หน้าที่ของสมาชิกชมรม

5.1 ชำระเงินค่าบำรุงชมรม

5.2 สนับสนุนกิจกรรมในชมรม

5.3 ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชมรม

5.4 มีส่วนร่วมในการพัฒนาชมรม

6) การขาดจากสมาชิก

6.1 ตาย

6.2 ลาออก

6.3 ขาดจากสมาชิกตามมติที่คณะกรรมการเห็นสมควร

7) เงินบำรุง

ชมรมจำเป็นต้องมีเงินกองทุนเพื่อไว้ใช้จ่ายในเวลาจำเป็น เช่น นำมาพัฒนาชมรม หรือจัดกิจกรรมให้แก่สมาชิก เช่น นำไปทัศนศึกษา ช่วยเหลือผู้ยากจน ฯลฯ และเงินของชมรมสามารถหาได้ดังนี้ คือ

- 7.1 สมาชิกชมรม
- 7.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 7.3 องค์การเอกชน
- 7.4 การรับบริจาค
- 7.5 จัดกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ

8) การเงินการบัญชี

8.1 เงินสดหรือเอกสารสิทธิ์ของชมรม ต้องนำฝากไว้กับธนาคาร หรือสถาบันการเงินที่มั่นคง

8.2 การจ่ายเงินต้องมีลายมือชื่อของประธานกรรมการชมรม หรือคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้

8.3 การส่งจ่าย ประธานสามารถส่งจ่ายได้ตามระเบียบข้อบังคับของชมรม แต่ถ้าจำนวนมากกว่าจะต้องได้รับความเห็นชอบตามมติการประชุมของคณะกรรมการชมรม

8.4 ให้มีผู้ตรวจสอบบัญชีของชมรมอย่างต่อเนื่องตามที่ชมรมได้กำหนด
การจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ

1) ให้บริการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือหน่วยงานสาธารณสุขเคลื่อนที่ทุก 6 เดือน

2) ให้มีการบริหารร่างกายสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

3) ให้ความรู้ทั่วไป และส่งเสริมความรู้ ในเรื่องโรคของผู้สูงอายุ

4) ส่งเสริมสุขภาพจิต โดยจัดให้มีการพบปะสังสรรค์กันในชมรม จัดทัศนศึกษาตามความเหมาะสม หรือรวมกลุ่มปฏิบัติธรรม เป็นต้น

5) จัดให้ผู้สูงอายุมีโอกาสถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมแก่เด็กรุ่นใหม่ เช่น คนตรี งานฝีมือ และประเพณีต่างๆ

6) จัดกิจกรรมให้ตามความถนัด และเหมาะสม เช่น ทำความสะอาดบริเวณวัด หรือสถานที่ชมรมงานจักสาน งานประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุต่างๆ จัดทำสวนสมุนไพร ช่วยกิจกรรมศาสนา จัดดูแลเลี้ยงเด็กในหมู่บ้าน เป็นต้น

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ความหมายของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

(จริยาวัตร คมพยัคฆ์ อ้างในกันยารัตน์ อุบลวรรณ, 2540) ได้มีผู้อธิบายความหมายของคุณภาพชีวิตซึ่งแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล ดังนี้

ประภา รัตนเมธานนท์ (2532) กล่าวว่าคุณภาพชีวิตคือ ความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of well being) ซึ่งคำที่มีความหมายเหมือนกันคือคำว่า ความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) และมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความสุข (Happiness) ซึ่งเป็นผลรวมของการตอบสนองความรู้สึกภายในตัวบุคคล

ประภาพร จินันทุยา (2536) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ระดับการดำรงชีวิตในปัจจุบันตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต ซึ่งได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ สภาพแวดล้อม การพึ่งพาตนเอง และการทำกิจกรรม

กันยารัตน์ อุบลวรรณ (2540) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง ระดับการรับรู้ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตของบุคคลต่อองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ สภาพแวดล้อม การพึ่งพาตนเอง และการทำกิจกรรม

จากแนวคิดที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าว จึงสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการดำรงชีวิต รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สุขภาพ สภาพแวดล้อม และการพึ่งพาตนเอง

องค์การยูเนสโก (อ้างในชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา และพุดิพงษ์ พุกกะมาน, 2540) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่าบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะมีความรู้สึกความพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของการดำรงชีวิต นั่นคือคำนึงถึงความรู้สึกความพอใจโดยส่วนตัวของแต่ละบุคคลซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ใน การดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลอาจไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน แต่ความรู้สึกพอนั้นสามารถวัดเป็นระดับมาตรฐานสากลได้

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) (อ้างใน โอภาส พิมลวิชากิจ, www.opp.go.th)

การศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์และดัชนีชี้วัดในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2545 – 2549) 2) ศึกษากระบวนการทำงานด้านผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์ที่ 4 (การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ) ผลการวิเคราะห์นำเสนอเรียงลำดับ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์และดัชนีชี้วัดในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2545 – 2549) สำหรับผลการดำเนินงานตามดัชนีและยุทธศาสตร์ของแผนผู้สูงอายุพบว่าจากทั้งหมด 57 ดัชนี จำนวนดัชนีที่ผ่านการประเมินมีร้อยละ 57.9 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่างานด้านผู้สูงอายุในช่วง 5 ปีที่ผ่านมายังมีระดับความน่าพอใจที่ต่ำ และควรต้องมีการปรับปรุง โดยเฉพาะมาตรการต่างๆ ของยุทธศาสตร์ที่มีจำนวนดัชนีที่ผ่านการประเมินในร้อยละที่ค่อนข้างต่ำ และบางดัชนีที่ยังไม่ผ่านการประเมิน เช่น อัตราการครอบคลุมการประกันยามชราภาพของประชากรอายุ 30-59 ปี ซึ่งอยู่ในมาตรการหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ และสัดส่วนที่มีทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุของประชากรอายุ 18-59 ปี ในมาตรการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุในยุทธศาสตร์ที่ 1 (ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ) ต่างมีระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายของแผน หรือสัดส่วนผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีแหล่งพึ่งพิงเพียงพอที่ไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ภายใต้มาตรการการคุ้มครองรายได้ของยุทธศาสตร์ที่ 3 (ระบบการคุ้มครองทางสังคม) ซึ่งมีค่าสูงกว่าเป้าหมายของแผนมาก สะท้อนว่าผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวยังมีผู้ที่ไม่ได้รับสวัสดิการ อนึ่ง ภาพรวมของผลการดำเนินงานผู้สูงอายุในแผนผู้สูงอายุตามดัชนีของทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 1 (ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ) และยุทธศาสตร์ที่ 3 (ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ) พบว่ามีผลการดำเนินงานต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนผู้สูงอายุค่อนข้างมาก

2) ผลการดำเนินงานเมื่อพิจารณากระบวนการทำงานด้านผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์ที่ 4 (การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ) ผลการดำเนินงานผู้สูงอายุโดยพิจารณาตามประเภทของงาน 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และด้านการจัดการศึกษา การวิจัยและฐานข้อมูล พบว่า งานส่งเสริมและให้บริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุ มีผลการดำเนินงานที่น่าพึงพอใจและมีความก้าวหน้าไปมากกว่างานด้านอื่นๆ จุดเด่นของการดำเนินงานด้านสุขภาพ คือ มีบุคลากรที่เข้าใจในกระบวนการสูงอายุและมีความสามารถสร้างเครือข่าย โดยมีปัจจัยเอื้อหลักต่อการดำเนินงานด้านสูงอายุ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ ประกอบกับการที่รัฐจัดให้มีระบบประกันสุขภาพแบบทั่วถึง ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจเพิ่งจะเริ่มได้รับความสนใจจากรัฐและสังคมมากขึ้นในระยะหลังจากการออกพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ทำให้มีการตรากฎหมายลูกเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองผู้สูงอายุในมิติทางเศรษฐกิจ ในด้านมิติทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น การดำเนินงานอยู่ในระยะเริ่มต้นยังไม่ครอบคลุมในทุกประเด็น ยังมีผู้สูงอายุและประชากรทั่วไปเพียงส่วนน้อยทราบถึงสิทธิและการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ สำหรับด้านการจัดการศึกษา การวิจัยและพัฒนาระบบข้อมูล

ในช่วง 5 ปีแรกของแผนผู้สูงอายุนั้น เน้นหนักไปในการจัดบริการการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ แต่ขาดการพัฒนาหลักสูตรในด้านการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ สำหรับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับการดำเนินงานด้านการศึกษาวิจัยนั้นพบว่า งานวิจัยด้านผู้สูงอายุมีปริมาณเพิ่มขึ้นมาก รวมทั้งหน่วยงานที่ให้ทุนก็ให้ความสนใจและให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยด้านผู้สูงอายุมากขึ้น งานวิจัยในระยะแรกจะเป็นมิติทางสุขภาพเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงหลังเริ่มมีงานวิจัยในมิติทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จุดด้อยสำคัญของการดำเนินงานของประเภทงาน 4 กลุ่ม คือการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานหรือแม้แต่ภายในกระทรวงเดียวกัน แต่ละหน่วยไม่ได้ประสานกัน รองลงมาคือการขาดแคลนบุคลากร งานพัฒนาระบบข้อมูลก็เช่นกัน พบว่า แม้จะมีข้อมูลผู้สูงอายุจำนวนมากแต่ขาดการบูรณาการ ข้อมูลไม่ทันสมัย ขาดการเชื่อมโยงไม่สามารถนำมาใช้อ้างอิงได้อย่างเป็นระบบ

ภาพรวมของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุซึ่งพิจารณากระบวนการดำเนินงานใน 5 มิติ คือการบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร ระบบฐานข้อมูล เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า จุดเด่นของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความตั้งใจจริง มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากทำให้พัฒนางานด้านผู้สูงอายุได้ในหลายมิติ และสามารถสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในด้านการส่งเสริมสุขภาพ และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ

ดร.เขวาลักษณ์ ราชแพทยาคม (อึ้งในชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา และพุทธิพงษ์ พุกกะมาน, 2540) ได้เขียนรายงานเรื่องแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับผู้สูงอายุว่า แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุได้มีการกำหนดทิศทาง ประการแรก ว่าผู้สูงอายุควรจะได้อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่นได้รับความเคารพนับถือ และการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน และควรลดความสำคัญในบทบาทของผู้หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ประการที่สอง คือ ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตัวเองไม่ได้ และไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลจากครอบครัว ควรได้รับการดูแลจากสังคม

ประการที่สาม ระบุว่าผู้สูงอายุควรได้รับข่าวสาร ข้อมูล รวมทั้งคำแนะนำถึงวิธีป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ควรได้รับการดูแลและรักษาพยาบาล ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลง และประการสุดท้าย คือ ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและชุมชนตามความถนัด และตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะในบทบาทที่ปรึกษาซึ่งจะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ

คุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 และเป้าหมายหลักของการพัฒนาประชากร โดยเชื่อว่าถ้าคนมีคุณภาพที่ดีแล้วการพัฒนาด้านต่าง ๆ ก็จะกระทำได้ดีและรวดเร็ว คุณภาพชีวิตจึงได้รับความสนใจอย่างมากจากนักวิชาการและนักบริหารทั้ง

ภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะทางด้านสาธารณสุขและสังคมศาสตร์ ด้านการพยาบาล วางแนวคิด และทัศนคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต รวมทั้งหาระดับความมีคุณภาพชีวิตว่าเป็นอย่างไร ซึ่งพบที่มีความแตกต่างกันมากในระดับานความคิดของแต่ละวิชาชีพ พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งคำว่าคุณภาพชีวิตเป็นคำที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบจะเปลี่ยนแปลงตาม กาลเวลา สถานที่ และการรับรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ อาชีพ ความสนใจ การศึกษา ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่าง อย่างไรก็ตามในมิติที่เหมือนกันคุณภาพชีวิตมิใช่เพียงการบรรลุ ความต้องการหรือความสมบูรณ์ทางวัตถุหรือร่างกายเท่านั้น แต่คุณภาพชีวิตจะต้องรวมถึงจิตสังคม ของมนุษย์ด้วย

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การที่บุคคลจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบมากมาย ซึ่งแต่ละ องค์ประกอบจะมีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไปตามทัศนะของแต่ละบุคคลหรือสังคม ได้มี นักวิชาการเสนอองค์ประกอบที่เป็นดั่งบ่งชี้คุณภาพชีวิต ซึ่งมีทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างกันไปบ้างใน รายละเอียด ดังนี้

ฮังและฟอร์มา (ฮ้างใน กันยารัตน์ อุบลวรรณ, 2540) กล่าวว่าคุณภาพชีวิตเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงความผาสุกโดยทั่วไป ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตที่ดีคือ สุขภาพร่างกาย รายได้เพียงพอ การไม่มี ภาวะกดดันทางจิตใจ ตลอดจนการสนับสนุนที่ได้รับจากครอบครัวและเพื่อน ระดับสภาพการ ดำรงชีวิตของมนุษย์ องค์ประกอบของชีวิต ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิดและจิตใจ

ฟลานาแกน (ฮ้างในกันยารัตน์ อุบลวรรณ, 2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพ ชีวิตว่า มาจากพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ ซึ่งจำแนกได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) มีความสุขสบายทางด้านร่างกายและวัตถุ ทางด้านวัตถุเช่น มีบ้านที่น่ายู่ มีอาหารดี มี เครื่องอำนวยความสะดวก ทางด้านร่างกาย เช่น การมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย
- 2) มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์กับคู่สมรส ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และบุคคลอื่น การมีบุตร การเลี้ยงดูบุตร
- 3) มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน การได้มีโอกาสช่วยเหลือสนับสนุนผู้อื่น
- 4) มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพและมีความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามพัฒนาการ เช่น การมี พัฒนาการทางสติปัญญา การเรียนรู้สนใจการเรียนและเข้าใจตนเอง
- 5) มีสันทนาการ เช่น อ่านหนังสือ ฟังดนตรี ดูกีฬา หรือสิ่งบันเทิงอื่นๆ และมีส่วนร่วมใน สังคม

จากลักษณะข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุครอบคลุมทั้งด้านวัตถุวิสัยและจิตวิสัย ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจที่พอเพียง สุขภาพที่ดี สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการทำกิจกรรมที่พึงพอใจ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ (ประภาพร จินันทุยา, 2536) ได้ให้ความสำคัญและวางแผนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังนี้

- 1) ให้โอกาสในการทำกิจกรรม
 - 2) แนะนำการวางแผนด้านการเงินไว้ตั้งแต่ก่อนวัยสูงอายุ
 - 3) ส่งเสริมด้านบริการสวัสดิการ ทั้งที่เป็นบริการ สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และการประกันสังคม
 - 4) ให้ความรู้และสนใจในการรักษาสุขภาพ โดยการออกกำลังกาย โภชนาการที่เหมาะสม การตรวจสุขภาพประจำปี
 - 5) ส่งเสริมสุขภาพจิต
 - 6) ส่งเสริมการมีกิจกรรมยามว่างไว้ตั้งแต่ก่อนวัยสูงอายุ
 - 7) ให้โอกาสสมรรถการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ที่ผู้สูงอายุเชี่ยวชาญ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิต รวมทั้งพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้เหมาะสมมากขึ้น ถ้าผู้สูงอายุได้เรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้เดิม จะช่วยในเรื่องความจำมากยิ่งขึ้น มีพัฒนาการได้มากขึ้น
 - 8) แนะนำเกี่ยวกับบ้าน ที่อยู่อาศัย อาจเป็นการพักรวมกับลูกหลาน หรือถ้าต้องการอยู่บ้านพักผู้สูงอายุ ก็ต้องศึกษาถึงระเบียบการของสถานที่แต่ละแห่ง เพื่อให้แน่ใจว่าจะสามารถปรับตัวในการเข้าพักอาศัยได้อย่างพึงพอใจ
 - 9) สนับสนุนให้ลูกหลานและครอบครัว รักษาประเพณี วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับการเคารพยกย่อง และดูแลผู้สูงอายุและบุพการี
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ต้องอาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้และประเมินคุณภาพชีวิต โดยต้องเป็นความเข้าใจและร่วมมือกันทั้งครอบครัวร่วมกับองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน

แนวทางการฝึกอาชีพผู้สูงอายุ

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดน่านได้รวมหลักสูตรกลางที่ผู้สูงอายุสามารถฝึกได้ดังนี้

ลำดับ	ประเภทหลักสูตร	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาฝึก
1	การฝึกอาชีพเสริม	การจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน	9 ชั่วโมง
2	การฝึกอาชีพเสริม	การผูกผ้า	9 ชั่วโมง
3	การฝึกอาชีพเสริม	ศิลปะการปิดทอง	9 ชั่วโมง
4	การฝึกอาชีพเสริม	การเย็บตุ๊กตาผ้า	9 ชั่วโมง
5	การฝึกอาชีพเสริม	การประดิษฐ์ดอกไม้ธูปขันธ	9 ชั่วโมง
6	การฝึกอาชีพเสริม	การทำตุ๊กตาไม้ตกแต่งบ้าน	9 ชั่วโมง
7	การฝึกอาชีพเสริม	การทำเทียนแพนซี	9 ชั่วโมง
8	การฝึกอาชีพเสริม	การทำเครื่องหอมจากพรรณไม้	9 ชั่วโมง
9	การฝึกอาชีพเสริม	การทำกล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก	9 ชั่วโมง
10	การฝึกอาชีพเสริม	การทำเครื่องดัดจากน้ำสมุนไพรไทย	9 ชั่วโมง
11	การฝึกอาชีพเสริม	การทำน้ำมันระเหยจากพรรณไม้ไทย	9 ชั่วโมง
12	การฝึกอาชีพเสริม	การทำยาหม่องครีมและพืมน้ำมัน	9 ชั่วโมง

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน (รหัสหลักสูตร 0930105033602)

1) วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ความสามารถในการจัดองค์ประกอบของการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

1.2 เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ความสามารถในการเลือกซื้อและใช้วัสดุอุปกรณ์ในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้านได้อย่างเหมาะสม และประหยัด

1.3 เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ความสามารถในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้านแบบต่างๆ

2) ระยะเวลาการฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

ชื่อย่อ : วพร. การจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930323607	หลักการออกแบบการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน	1	-
0930323608	วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน	1	-
0930323609	เทคนิคการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้านแบบต่างๆ	-	7
		-	9
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930323607 หลักการออกแบบการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการนำสี จังหวะ ผิวสัมผัส จุดเด่น ความกลมกลืน ความสมดุล มาประยุกต์ใช้จัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

0930323608 วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการเลือกใช้และการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ ประเภท ชนิด รูปทรงของวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้าน เช่น ดอกไม้ ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพันธุ์ แจกัน ชาม อ่าง กระเช้า แก้วน้ำ ขวด โหล โฟม กรรไกรตัดดอกไม้ กิ่งไม้ เลื่อยตัดกิ่งไม้ โอเอซิส ผ้า ริบบิ้น เชือก กระดาษ วัสดุเหลือใช้ ลวด กรวด หิน ฟอราเทป เทปกาว วัสดุเหลือใช้ต่างๆ เป็นต้น ศึกษาวิธีการเลือกซื้อดอกไม้ ใบไม้ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ วิธีการเตรียมดอกไม้ ใบไม้ วิธีการชีดอายุดอกไม้ ใบไม้สดและคงทน วิธีการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งแหล่งที่ซื้อดอกไม้ ใบไม้ และอุปกรณ์

0930323609 เทคนิคการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้านแบบต่างๆ

(0 : 7)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้านแบบต่างๆ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการจัดดอกไม้ตกแต่งบ้านแบบต่างๆ

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์ อินทราเวช

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การผูกผ้า (รหัสหลักสูตร 0930105032901)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการผูกผ้าด้วยการนำมาผ้ามาจิบ จับดอก จับระย้า สำหรับใช้ประดับตกแต่งโต๊ะ โครงสร้างประรำพิธี พระราชพิธี ชุ่มปายงานหรือใช้ประกอบงาน ตกแต่งทั่วไป

2) ระยะเวลาการฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

- 3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา
- 3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
- 3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การผูกผ้า

ชื่อย่อ : วพร. การผูกผ้า

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ ระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การผูกผ้า

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930323510	การผูกผ้าแบบต่างๆ	-	7
0930323511	การติดลายผ้า	-	2
		-	9
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930323510 การผูกผ้าแบบต่างๆ

(0 : 7)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการการผูกผ้าแบบต่างๆ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการการผูกผ้าแบบต่างๆ เช่น การจับจีบผ้าแนวตั้งมือเดียว การจับจีบผ้าแนวนอนสองมือ การจับจีบผ้าแนวตั้งขนานสองมือ การจับจีบผ้าคู่โดยจับพร้อมกันริมเดียว การผูกผ้าสองสี การผูกกระช้ำ

0930323511 การติดลายผ้า

(0 : 2)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการติดลายผ้า

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการติดลายผ้า เช่น การติดลายเกลียวธรรมดา การติดลายผ้าผีเสื้อ การติดลายผ้าดอกไม้

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอมรรัตน์ อินทราเวช

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม ศิลปะการปิดทอง (รหัสหลักสูตร 0930105033604)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการปิดทองเหรียญพระ องค์พระ

2) ระยะเวลาการฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน ศิลปะการปิดทอง

ชื่อย่อ : วพร. ศิลปะการปิดทอง

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. ศิลปะการปิดทอง

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930323510	การปิดทองเหรียญพระ	-	6
0930323511	การปิดทองคำเปลวบนองค์พระ	-	3
		-	9
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930323510 การปิดทองเหรียญพระ

(0 : 3)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการปิดทองเหรียญพระโลหะ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการปิดทองคำเปลวบนเหรียญพระโดยการเตรียมผิวชิ้นงาน ทาน้ำยา
แฟลกซ์ การปิดทองคำเปลว การตกแต่งรอย การตกแต่งผิวให้เรียบร้อย เงามม

0930323511 การปิดทองคำเปลวบนองค์พระ

(0 : 6)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการปิดทองคำเปลวบนองค์พระ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการปิดทองคำเปลวบนเหรียญพระโดยการเตรียมผิวชิ้นงาน การโป้ การ
ตกแต่งผิว การขัดผิวชิ้นงาน ทาน้ำยาแฟลกซ์ การปิดทองคำเปลว การตกแต่งรอย การตกแต่งผิว
ให้เรียบร้อย เงามม

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอมรรัตน์ อินทราเวช

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การเย็บตุ๊กตาผ้า (รหัสหลักสูตร 0930105033603)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมี ความรู้ความสามารถในการเย็บตุ๊กตารูปคนแบบต่างๆ

2) ระยะเวลาการฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การเย็บตุ๊กตาผ้า

ชื่อย่อ : วพร. การเย็บตุ๊กตาผ้า

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ ระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การเย็บตุ๊กตาผ้า

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
093032324106	การปักดอกไม้ธูปเทียนต่าง ๆ	1	-
09303234107	เทคนิคการเข้าช่อดอกไม้ธูปเทียน	-	8
		1	8
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930324106 วัสดุ อุปกรณ์ในการเย็บตุ๊กตาผ้า

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ความสามารถในการจัดชนิด ประเภท การเตรียม และการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการงานเย็บตุ๊กตาผ้า

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ ประเภท ชนิด ของวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการเลือกใช้และวิธีการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการงานเย็บตุ๊กตาผ้า เช่น จักรเย็บผ้า ผ้าชนิดต่างๆ กระดาษทำแบบ สายวัด ไม้บรรทัด กรรไกร เส้นใยสังเคราะห์ คีมปากนกแก้ว ไหมพรม ด้ายเข็ม ปืนยึงกาบ ลูกไม้ เป็นต้น

093034107 การเย็บตุ๊กตาผ้า

(0 : 8)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการเย็บตุ๊กตาผ้ารูปคนแบบต่างๆ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการเย็บตุ๊กตาผ้าแบบต่างๆ โดยการเตรียมแบบ การตัดเย็บ การประกอบชิ้นงาน และการตกแต่งชิ้นงาน เป็นต้น

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์

อินทาวะ

นักวิชาการมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำประดิษฐ์ดอกไม้ (รหัสหลักสูตร 0930105032401)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยธนบัตร

2) ระยะเวลาฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การประดิษฐ์ดอกไม้ธนบัตร

ชื่อย่อ : วพร. การประดิษฐ์ดอกไม้ธนบัตร

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การประดิษฐ์ดอกไม้ธนบัตร

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930323406	การพับดอกไม้ธนบัตรต่างๆ	-	5
0930323407	เทคนิคการเข้าช่อดอกไม้ธนบัตร	-	1
0930323408	เทคนิคการจัดช่อแจกัน กระเช้าดอกไม้ธนบัตร	-	2
		-	9
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930323406 การปักดอกไม้ธูปเทียนแบบต่างๆ

(0 : 5)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการปักดอกไม้ธูปเทียนแบบต่างๆ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการปักดอกไม้ธูปเทียนแบบต่างๆ เช่น ดอกแก้ว ดอกลิ้นจี่ ดอกกุหลาบ

0930323407 เทคนิคการเข้าช่อดอกไม้ธูปเทียน

(0 : 1)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการเข้าช่อดอกไม้ธูปเทียนแบบต่างๆ

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการเข้าช่อดอกไม้ธูปเทียนแบบต่างๆ โดยการเลียนแบบจากดอกไม้จริงแต่

ละชนิด

0930323408 เทคนิคการจัดช่อดอกไม้ แจกัน กระเช้าดอกไม้ธูปเทียน

(0 : 2)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการจัดช่อดอกไม้ แจกัน กระเช้าดอกไม้ธูปเทียน

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติ การจัดดอกไม้ธูปเทียนให้สัมพันธ์กับรูปแบบของแจกันหรือกระเช้า

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์

อินทาวุธ

นักวิชาการมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำตุ๊กตาไม้ตกแต่งบ้าน (รหัสหลักสูตร 0930105033601)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ความสามารถในการทำตุ๊กตาไม้ตกแต่งบ้าน

2) ระยะเวลาฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การทำตุ๊กตาไม้ตกแต่งบ้าน

ชื่อย่อ : วพร. การทำตุ๊กตาไม้ตกแต่งบ้าน

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ ระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การทำตุ๊กตาไม้ตกแต่งบ้าน

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930325101	วัสดุ อุปกรณ์ในการทำตุ๊กตาไม้	1	-
0930325102	การออกแบบตุ๊กตาไม้	2	-
0930325103	การทำตุ๊กตาไม้	-	6
		3	6
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930325101 วัสดุ อุปกรณ์ในการทำตุ๊กตาไม้

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ความสามารถในการจัดชนิด ประเภท การเตรียม และการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับงานทำตุ๊กตาไม้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะประเภท ชนิด ของวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการเลือกใช้และวิธีการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับงานทำของใช้ตกแต่งบ้าน เช่น ไม้ ผ้า ริบบิ้น กาว สี ตลับเมตร ไม้บรรทัด กระดาษกาว เชือก กระดาษทราย ลวด สกรู ตะปู สว่าน เลื่อย เป็นต้น

0930325102 การออกแบบตุ๊กตาไม้

(2 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ความสามารถในการออกแบบตุ๊กตาไม้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับหลักการออกแบบ รูปร่าง รูปทรง วิธีการจับคู่สี โทนสี การเลือกใช้สีให้เหมาะสมกับตุ๊กตาไม้ เป็นต้น

0930325103 การทำตุ๊กตาไม้

(0 : 6)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ความสามารถในการทำตุ๊กตาไม้เพื่อตกแต่งบ้าน

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการทำตุ๊กตาไม้ โดยการเตรียมออกแบบ การลอกแบบ การเลื่อยไม้ การประกอบชิ้นงาน การลงสีชิ้นงาน การวาดหน้าตาและการตกแต่งชิ้นงาน เป็นต้น

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์

อินทาเวช

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำเทียนแพนซี (รหัสหลักสูตร 0930105032601)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการทำเทียนแพนซีแบบต่างๆ

2) ระยะเวลาฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การทำเทียนแพนซี

ชื่อย่อ : วพร. การทำเทียนแพนซี

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ ระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การทำเทียนแพนซี

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930320908	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับน้ำสมุนไพรไทย	1	-
0930320909	การทำน้ำสมุนไพรจากต้นและใบ	-	3
0930320910	การทำน้ำสมุนไพรจาก ดอก ผล เมล็ด	-	5
		1	8
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930320908 วัสดุ อุปกรณ์การทำเทียนแพนซี

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์การทำเทียนแพนซี

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะ ชนิด วิธีใช้งานของวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ใน
การทำเทียนแพนซี

0930320909 ขั้นตอนการทำเทียน

(0 : 3)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการหลอมพาราฟิน การผสมสีกลั่นเพื่อทำ

เทียน

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการหลอมพาราฟินแผ่น การผสมสีและกลั่น การทำไส้เทียน การทำ
ลวดลายการเทเทียนลงแม่พิมพ์การถอดเทียนออกจากแม่พิมพ์ และการแต่งผิวเทียน

0930320910 การทำเทียนแพนซีแบบต่างๆ

(0 : 5)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการ จัดซื้อแจกัน กระเช้าดอกไม้ธูปเทียน

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการจัดดอกไม้ธูปเทียนให้สัมพันธ์กับรูปแบบของแจกันหรือกระเช้า

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์ อินทาเวช

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำเครื่องหอมจากพรรณไม้ไทย (รหัสหลักสูตร 0930105032602)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการทำเครื่องหอมจากพรรณไม้ไทย

2) ระยะเวลาการฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การทำเครื่องหอมจากพรรณไม้ไทย

ชื่อย่อ : วพร. การทำเครื่องหอมจากพรรณไม้ไทย

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ ระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การทำเครื่องหอมจากพรรณไม้

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930322506	พรรณไม้หอมไทย	1	-
0930322507	วัสดุ อุปกรณ์สำหรับทำเครื่องหอม	1	-
0930322508	การทำเครื่องหอมจากดอกไม้และสมุนไพรไทย	-	7
		2	7
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930322506 พรรณไม้หอมไทย

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้หอมไทยที่ใช้สำหรับทำเครื่องหอม

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับชื่อ ลักษณะทั่วไป สรรพคุณด้านยาไทย สารสำคัญ พิษวิทยา วิธีสกัดความหอม ประโยชน์ด้านอื่น เช่น กระดังงาไทย กานพลู การบูร กายาน จันทน์เทศ จำปา เตยหอม บัวหลวง พิกุล พิมเสน จิง โหระพา แก่นจันทร์ ตะไคร้ เป็นต้น

0930322507 วัสดุ อุปกรณ์สำหรับทำเครื่องหอม

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ใช้ในการทำเครื่องหอม

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ใช้ในการทำเครื่องหอม เช่น หม้อเคลือบ โถ กระเบื้อง ขวดโหลแก้ว กระซอน ผ้าขาวบาง ทวน ตะคัน เทียนอบ แป้งหิน หวาน้ำหอม เป็นต้น

0930322508 การทำเครื่องหอมจากดอกไม้ไทยและสมุนไพรไทย

(0 : 7)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการทำเครื่องหอมจากดอกไม้และสมุนไพรไทย

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการทำเครื่องหอมจากดอกไม้และสมุนไพรไทย เช่น การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การเตรียมดอกไม้สด การเตรียมสมุนไพร การเตรียมส่วนผสม การอบร่ากายาน เป็นต้น

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์ อินทราเวช

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำกล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก (รหัสหลักสูตร 0930101020102)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ความสามารถในการทำกล่องเก็บของขนาดเล็กจากไม้ได้

2) ระยะเวลาฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน สาขาการทำกล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก

ชื่อย่อ : วพร. การทำกล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ ระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การทำกล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
09303221201	วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกล่องเก็บของด้วยไม้	1	-
09303221202	การอ่านแบบ	2	-
09303221203	การทำกล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก	-	6
		3	6
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930221201 วัสดุ อุปกรณ์ในการทำล่องเก็บของด้วยไม้

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ความสามารถในการจัดชนิด ประเภท การเตรียม และ การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการทำล่องเก็บของด้วยไม้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาชนิดและประเภทของวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการเลือกใช้ และวิธีการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ไม้ เลื่อย ค้อน สว่าน ตลับเมตร ดินสอขีดไม้ ตะปู กาวทาไม้ เป็นต้น

0930221202 การอ่านแบบ

(2 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ในการอ่านแบบงานได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาในการอ่านแบบงานไม้ สัญลักษณ์และความหมาย การกำหนดระยะในแบบ มาตรฐานส่วนย่อย ขยาย การแบบรูปด้าน รูปตัด แบบขยาย รายละเอียดรายการประกอบแบบ

0930221203 การทำล่องเก็บของด้วยไม้ขนาดเล็ก

(0 : 6)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการทำล่องเก็บของขนาดเล็ก

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการทำล่องเก็บขิงขนาดเล็ก การอ่านแบบ การวาดโครงร่างของชิ้นงาน ขนาดต่างลงบนไม้ การเลื่อยไม้ให้ได้ขนาด การทำเครื่องหมายบนชิ้นงานไม้ การเจาะรูการ ประกอบชิ้นงานไม้

ผู้จัดทำหลักสูตร

นายจักรวาล ทิพย์มัลย์

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำเครื่องดัดจากสมุนไพร (รหัสหลักสูตร 093010733033)

1) วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ความสามารถในการทำเครื่องดัดจากสมุนไพรได้
- 1.2 เพื่อให้ผู้รับการฝึกสามารถนำความรู้ ความสามารถในการทำเครื่องดัดจากสมุนไพรไทย ไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

2) ระยะเวลาฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

- 3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา
- 3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
- 3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การทำเครื่องดัดสมุนไพรไทย

ชื่อย่อ : วพร. การทำเครื่องดัดจากสมุนไพรไทย

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การทำเครื่องดัดจากสมุนไพรไทย

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0933330501	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับน้ำสมุนไพรไทย	2	-
0933330502	การทำน้ำสมุนไพรจากต้นและใบ	1	2
0933330503	การทำน้ำสมุนไพรจาก ดอก ผล เมล็ด	1	3
		4	5
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0933330501 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับน้ำสมุนไพรไทย

(2 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ในการใช้ประโยชน์ในด้านสรรพคุณทางยาและคุณค่าทางอาหารของสมุนไพรไทยชนิดต่างๆ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และขั้นตอนในการทำเครื่องดื่มสมุนไพรในการผลิตเครื่องดื่ม ที่ทำจากสมุนไพรไทย ประเภทและชนิดของบรรจุภัณฑ์

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา เกี่ยวกับชนิดของสมุนไพรไทย คุณค่าทางสรรพคุณและทางยา การคัดทางวัตถุดิบ แหล่งวัตถุดิบ อุปกรณ์ และขั้นตอนในการทำเครื่องดื่ม

0933330502 การทำน้ำสมุนไพรจากต้นและใบ

(1 : 2)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้และฝึกทักษะ การทำน้ำสมุนไพรจากต้นและใบ ชิง ตระไคร้ รากบัว ใบบก ใบเตยหอม ว่านหางจระเข้

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการดำเนินการทำน้ำสมุนไพร ชนิดต่างๆ จากต้น และใบ

0933330503 การทำน้ำสมุนไพรจากดอก ผล เมล็ด

(1 : 3)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกเรียนรู้และทักษะ การทำน้ำสมุนไพรจากดอก ผล เมล็ด เช่น ดอกคำฝอย กระเจี๊ยบ ลูกเกด มะขม ถั่วเหลือง

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการดำเนินการทำน้ำสมุนไพร ชนิดต่างๆ จาก ดอก และผล เมล็ด

ผู้จัดทำหลักสูตร

นายชมพร โล้วรินทร์

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

หลักสูตรการฝึกอาชีพเสริม การทำน้ำมันระเหยจากพรรณไม้ไทย (รหัสหลักสูตร 0930105032602)

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการทำน้ำมันระเหยจากพรรณไม้ไทย

2) ระยะเวลาการฝึก

ผู้รับการฝึกจะได้รับการฝึกในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานกรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 9 ชั่วโมง

3) คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

3.1 ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา

3.2 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

3.3 ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

3.4 มีความประพฤติดี

4) วุฒิบัตร

ชื่อเต็ม : วุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน การทำน้ำมันระเหยจากพรรณไม้ไทย

ชื่อย่อ : วพร. การทำน้ำมันระเหยจากพรรณไม้ไทย

ผู้รับการฝึกที่ผ่านการประเมินผล และมีระยะเวลาการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาฝึกทั้งหมดจะได้รับวุฒิบัตร วพร. การทำน้ำมันระเหยจากพรรณไม้ไทย

5) หัวข้อวิชา

รหัสวิชา	หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
0930322509	พรรณไม้หอมไทย	1	-
0930322510	วัสดุ อุปกรณ์สำหรับทำเครื่องหอม	1	-
0930322511	การทำน้ำมันระเหยจากดอกไม้และสมุนไพรไทย	-	7
		-	9
		9	

6) เนื้อหาวิชา

0930322509 พรรณไม้หอมไทย

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้หอมไทยที่ใช้สำหรับทำน้ำมันระเหย

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับชื่อ ลักษณะทั่วไป สรรพคุณด้านยาไทย สาระสำคัญ พิษวิทยา วิธีสกัดความหอม ประโยชน์ด้านอื่น เช่น กระดังงาไทย กานพลู การบูร กำยาน จันทน์เทศ จำปา เตยหอม บัวหลวง พิกุล พิมเสน จิง โหระพา แก่นจันทร์ ตะไคร้ เป็นต้น

0930322510 วัสดุ อุปกรณ์สำหรับทำเครื่องหอม

(1 : 0)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทำน้ำมันระเหย

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทำน้ำมันระเหย เช่น หม้อเคลือบ โถกระเบื้อง ขวดโหลแก้ว กระชอน ผ้าขาวบาง ทวน ตะคัน เทียนอบ แป้งหิน หวาน้ำหอม เป็นต้น

0930322511 การทำน้ำมันระเหยจากดอกไม้และสมุนไพรไทย

(0 : 7)

วัตถุประสงค์รายวิชา

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความสามารถในการทำน้ำมันระเหยจากดอกไม้และสมุนไพรไทย

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติการทำน้ำมันระเหยจากดอกไม้และสมุนไพรไทย เช่น การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การเตรียมดอกไม้สด การเตรียมสมุนไพร การเตรียมส่วนผสม การสกัดน้ำมัน เป็นต้น

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางอุมารัตน์ อินทรวา

นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน (2552) ทำการศึกษาเรื่องการดำเนินการด้านผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุระหว่าง 60-65 ปี รองลงมาอายุ 66-71 ปี และอายุ 72-77 ปี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของการฝึกอบรม สรุปได้ ดังนี้

ด้านวิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เรื่องความเหมาะสมของวิทยากรที่บรรยาย วิทยากรมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การตรงต่อเวลาของวิทยากร ความพึงพอใจในระดับรองลงมาได้แก่ วิทยากรชี้แนะแนวทางในการนำความรู้ที่อบรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ความรู้และข้อคิดที่ได้รับจากวิทยากร

ด้านเนื้อหาหลักสูตรและการจัดการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เรื่องสถานที่ในการอบรม มีความเหมาะสม การให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกระหว่างอบรม เนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสม รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรหลังการอบรม

ประดิษฐพงษ์ อภิรัชต์กุล (2549) ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปักษ์ เชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อการปรับตัว โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปักษ์ เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยการจัดกิจกรรมและให้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ตั้งแต่เริ่มวางแผนกิจกรรม ไปจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม มีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีพลังอำนาจในการควบคุม กำกับการดำรงชีวิตของตนเอง ให้สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม แล้วนำไปสู่การค้นพบสภาพการณ์จริงมีการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง และคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวได้ทั้งด้านร่างกาย มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในทางที่ดีขึ้น ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย ด้านจิตใจ มีจิตใจเบิกบาน ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักใช้คำพูดที่สุภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีสติสามารถยอมรับและเผชิญกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ ด้านอารมณ์ มีอารมณ์ดีขึ้น ไม่เคร่งเครียดเหมือนแต่ก่อน สามารถปรับอารมณ์และเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ด้านสังคม มีการปรับตัวเข้ากับผู้สูงอายุอื่นได้ดีขึ้น มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานสงเคราะห์ ฯ จัดขึ้น และด้านจิตวิญญาณมีภาวะทางจิตวิญญาณที่สูงขึ้น กล่าวคือมีความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทันถึงความจริงแท้ตามธรรมชาติของทุกชีวิตว่ามนุษย์มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ และ

มีตาย ยากนักที่ใครจะหนีพ้นได้ ที่สำคัญรู้จักปล่อยวาง หันหน้าเข้าวัด เพื่อที่จะทำให้จิตใจไป
ในทางที่ดีงาม เป็นสิริมงคล มีจิตวิญญาณหรือปัญญาที่เข้าใจแยกแยะในเหตุผล ความดีความชั่ว
บาปบุญคุณโทษ ยึดมั่นในศีลธรรม ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สังคม
ใหม่ การดำรงชีวิตภายใต้ข้อจำกัด กฎ ระเบียบของสถานสงเคราะห์ฯ

มัทยา พนานิรามัย (2549) ได้นำเสนอผลการศึกษาเรื่อง การเตรียมการหลักประกันด้าน
รายได้ในวัยสูงอายุ ในรายงานผลการสัมมนาไตรภาคีทางวิชาการเรื่อง เมื่อแรงงานสูงอายุต้องอยู่
ได้...ด้วยความห่วงใยจากไตรภาคี ว่าผู้สูงอายุมีสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ เพราะในสภาพที่เป็นสังคม
ผู้สูงอายุ แรงงานจะขาดแคลนมากขึ้น ค่าจ้างแรงงานจะปรับตัวสูงขึ้น และสินค้ามีราคาแพงขึ้น
สภาพเช่นนี้ โดยทั่วไป ผลตอบแทนจากเงินออมจะลดลง ผู้สูงอายุที่รายได้หลักมาจากดอกผลของ
การออมจึงมีสภาพความเป็นอยู่ที่น่าลำบาก ดังนั้นการจะปิดช่องว่างในเรื่องความเสียเปรียบระหว่าง
ค่าจ้างแรงงานกับผลตอบแทนจากการออมคือการยืดเวลาทำงานโดยการทำให้มีรายได้จากการ
ทำงานนานขึ้น ซึ่งก็คือเรื่องผู้สูงอายุกับการจ้างงาน ในทางตรงกันข้ามเมื่อคนหนุ่มสาวมีรายได้
สูงขึ้นก็อาจสะสมเงินได้มากขึ้น และจะส่งผลให้คนออกจากงานเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากคิดว่ามีเงิน
สะสมเพียงพอสำหรับการใช้ในยามสูงอายุ ซึ่งจะทำให้แรงงานลดน้อยลงไปอีก การเปลี่ยนแปลง
ของเทคโนโลยีการผลิตอย่างรวดเร็ว ถ้าผู้สูงอายุไม่สามารถปรับตัวได้ทัน จะเป็นอุปสรรคต่อการ
ทำงานของผู้สูงอายุ ดังนั้น การที่จะให้คนไทยสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี คือ
การต้องให้คนไทย มีนิสัยใฝ่รู้ มีการเรียนรู้ตลอดเวลา ส่วนการส่งเสริมการทำงานของสูงอายุ อาจ
ใช้ในรูปแบบของการทำงานแบบ Part time คือ ไม่ทำงานเต็มเวลา ไม่มาทุกวัน โดยให้ผลตอบแทนลด
ลงลงไป ก็จะทำให้ผู้สูงอายุ สามารถทำงานและมีรายได้ที่จะเลี้ยงตนเองได้มากขึ้น

ทรงศักดิ์ แก้วดา (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในการส่งเสริมอาชีพหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริม
อาชีพหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ใน 5 ด้าน ได้แก่ การบัญชีการจัดการการเงินและงบประมาณ การ
จัดการผลิต การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนและการจัดการตลาด กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
ได้แก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มอาชีพ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในกิ่งอำเภอนา
เยี่ย ในกิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า 1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
และสมาชิกกลุ่มอาชีพมีเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบัญชีการจัดการ
การเงินและงบประมาณ ด้านการจัดการผลิต และด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ส่วนด้านการ
วางแผน และด้านการจัดการตลาดมีการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย 2. สมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบลและสมาชิกกลุ่มอาชีพที่มีเพศและอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานแตกต่าง

กัน แต่สมาชิกแต่ละตำแหน่งในองค์การบริหาร ส่วนตำบลและกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน 3. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่ามีปัญหาที่สำคัญที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ ตลาดรับซื้อสินค้ามีน้อย ไม่มีแบบเพาะในการพัฒนา กลุ่มอาชีพ สินค้าล้นตลาด ส่วนสมาชิกกลุ่มอาชีพ เห็นว่า มีปัญหาที่สำคัญ 3 อันดับ ดังนี้ งบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีน้อย ขาดความรู้ในการจัดทำบัญชีเบื้องต้น ขาดความต่อเนื่องในการวางแผนพัฒนา กลุ่มอาชีพในการส่งเสริมอาชีพหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการวางแผนในการพัฒนา กลุ่มอาชีพ โดยสรุป การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมอาชีพหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลมีการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยมีการประสานงานกับผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐอื่น เพื่อช่วยวางแผนในการดำเนินงานพัฒนา กลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง

พิทักษ์ ฤทธิธรรม (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชนบท ตลอดจนกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมักมีปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพและการอยู่ร่วมกับลูกหลาน ปัญหา ด้านเศรษฐกิจเกิดจากการที่ผู้สูงอายุไม่มีรายได้หรือรายได้ที่ได้รับจากลูกหลานเป็นครั้งคราว ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ผู้สูงอายุบางคนต้องทำงานรับจ้างเล็กน้อย ๆ เพื่อหารายได้ ปัญหา ด้านสุขภาพผู้สูงอายุ มักเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคข้อ โรคปวดกล้ามเนื้อ อาการอ่อนเพลีย ไม่มีแรง ส่วนปัญหาการอยู่ร่วมกับลูกหลานนั้น ผู้สูงอายุมักมีความคับข้องใจในความประพฤติดของลูกหลานและการที่ลูกหลานไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความต้องการด้านจิตใจผู้สูงอายุ ต้องการให้ครอบครัวมีความสุข ด้านร่างกายผู้สูงอายุต้องการให้มีคนดูแลยามเจ็บป่วย มีอายุยืนยาว ปราศจากโรคภัย ส่วนคนที่เจ็บป่วยอยู่มีความต้องการหายจากโรคที่เป็นอยู่หรือไม่อยากให้เกิดโรคที่เป็นอยู่ป่วยมากขึ้น ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุต้องการมีเงินใช้ มีเงินทำบุญ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือค่าครองชีพและค่ารถไปโรงพยาบาล ส่วนในด้านสังคม ต้องการให้มีเพื่อนฝูงไปมาหาสู่เยี่ยมเยียน

จริณพรณ เสรณมัญญ (2543) ทำการศึกษาเรื่อง การฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพื่อมีรายได้ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ การค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อให้มีรายได้ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการฝึกอบรมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง โดยคิดว่าหลังการฝึกอบรมแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และสามารถทำรายได้ประมาณ 1,000 – 2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งอาชีพที่ผู้สูงอายุสนใจและต้องการให้มีการฝึกอบรม ได้แก่ ศิลปะประดิษฐ์ การทำอาหาร ขนม และการผลิตของชำร่วย ตามลำดับ เวลาใน

การอบรม 3 – 6 ชั่วโมงในระหว่างเวลา 9.00 น. – 12.00 น. ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมไม่ควรเกิน 300 บาท สถานที่ที่สะดวกในการฝึกอบรม ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสถานที่ฝึกอบรมได้ใกล้เคียงกัน โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการจัดการด้านตลาด และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลังสำเร็จการฝึกอบรม และควรมีการแนะนำให้มีการรวมตัวของผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรม เพื่อจัดตั้งร้านค้า สหกรณ์ สำหรับจำหน่ายผลผลิต และร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อไป

ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา และพุดพิชญ์ พุกกะมาน (2542) ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจอาชีพของแรงงานผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาลักษณะการทำงาน และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงการจัดทำทะเบียนรายชื่อแรงงานสูงอายุที่มีความสามารถพิเศษในสาขาอาชีพเชิงหัตถกรรม ศิลปกรรม และวัฒนธรรม ฯลฯ มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ลักษณะข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการบริการ ร้อยละ 49 และผลิตสินค้าในครัวเรือน ร้อยละ 48 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเมืองมีอาชีพทางเกษตรกรรมสูงถึงร้อยละ 82 ด้านการศึกษาพบว่าร้อยละ 62 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 26 ไม่เคยเข้าโรงเรียน ด้านสถานภาพการครองครองที่อยู่อาศัยพบว่าโดยรวมจะเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยของตนเองร้อยละ 77 โดยกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมและกลุ่มอาชีพงานบริการจะเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยสูงสุด ร้อยละ 87 และ 84 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอาชีพรับราชการ/บำนาญ จะเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยน้อยที่สุดประมาณร้อยละ 41 ด้านเศรษฐกิจพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนเท่ากับ 5,040 บาท โดยกลุ่มอาชีพรับราชการ/บำนาญ จะมีรายได้เฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 23,704 บาท และกลุ่มอาชีพงานบริการจะมีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1,372 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 2,189 บาท โดยพบว่ากลุ่มอาชีพงานบริการซึ่งมีรายได้ต่ำสุดกลับมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2,466 บาท สำหรับภาระหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 84,399 บาท โดยพบว่ากลุ่มอาชีพงานบริการก็ยังคงมีภาระหนี้สินสูงที่สุดเท่ากับ 102,340 บาทต่อครัวเรือน และกลุ่มอาชีพรับราชการ/บำนาญ เป็นกลุ่มที่มีภาระหนี้สินเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 64,910 บาทต่อเดือน

2) ลักษณะข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเมืองและนอกเมือง มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านพอใจด้านการดำเนินชีวิต โดยภาพรวมร้อยละ 86 จะพอใจในการดำเนินชีวิตของตนเอง ผู้สูงอายุที่อยู่ในเมืองจะมีความพอใจมากกว่าผู้นอกเมือง (93% > 81%) ด้วยเหตุผลพอใจที่อยู่ดูแลที่บ้านร้อยละ 77 และพอใจที่ได้ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนากิจกรรมทางศาสนา ร้อยละ 70 ความพอใจด้านสุขภาพร่างกาย ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่พอใจที่ไม่เป็นโรคประจำตัวร้อยละ 61 เป็นผู้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการนอนไม่หลับร้อยละ 52 และไม่เคยป่วยหนักหรือเจ็บออกแอดร้อยละ 37 ส่วนด้านการเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพของตน พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 74 ไม่เคยไปหาหมอ โดยผู้อยู่ใน

เมืองมีการไปพบแพทย์มากกว่านอกเมือง ($32\% > 22\%$) ด้านการดูแลและบำรุงร่างกายตนเอง พบว่า ผู้สูงอายุจะดื่มนมหรือเครื่องดื่มบำรุงเป็นประจำร้อยละ 22 มีการออกกำลังกายเป็นประจำร้อยละ 41 และส่วนใหญ่ได้รับอาหารในปริมาณที่เพียงพอต่อร่างกายร้อยละ 82 ด้านสุขภาพจิต พบว่า ผู้สูงอายุ มีบุตรหลานที่ร้อยละ 74 มีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ร้อยละ 50 และ กิจกรรมบันเทิงต่างๆร้อยละ 27 และมีการสมาคมกับเพื่อนฝูงร้อยละ 19

3) การวิเคราะห์ดัชนีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวแปรด้านประชากร มีความสัมพันธ์ กับคุณภาพชีวิตร้อยละ 20.4 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 4.2 กลุ่มตัวแปร ด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.8 ส่วนกลุ่มตัวแปร ด้านความทันสมัยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนคุณภาพชีวิตได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5

4) เมื่อเพิ่มตัวแปรความพอใจด้านอื่นๆ (ที่เหลืออีก 2 ด้าน) พบว่า กลุ่มตัวแปรด้าน เศรษฐกิจและด้านประชากรมีอิทธิพลต่อความพอใจโดยทั่วไปใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 5.0 มากกว่ากลุ่มความทันสมัยและความพอใจด้านอื่น กลุ่มตัวแปรด้านเศรษฐกิจและสาขาอาชีพการ ทำงานของผู้สูงอายุมีความแตกต่างต่อความพอใจด้านสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุมากที่สุดร้อยละ 12.5 กลุ่มตัวแปรด้านความทันสมัยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงคะแนนความพอใจในด้าน สุขภาพจิตมากที่สุดร้อยละ 10.7

บทเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2542) ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุใน สาขาสหกรณ์และหัตถกรรม วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษากลุ่มผู้มีอาชีพฝีมือด้าน หัตถกรรม – อุตสาหกรรมอันเป็นวิชาที่สมควรอนุรักษ์ของท้องถิ่นภาคเหนือล้านนา และศึกษา ความเป็นอยู่ รายได้ ภาระการเลี้ยงตัวเองและภาระการถ่ายทอดศิลปะฝีมือแก่ผู้อื่น มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) รายได้ตอบแทนของช่างฝีมืออุตสาหกรรมและหัตถกรรมเฉลี่ยประมาณ 4,800 บาท ต่อเดือน ซึ่งไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพปัจจุบัน ส่วนใหญ่จึงมักประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วย 2) กลุ่มประเภทงานสร้างลวดลายบนวัตถุมักจะได้รับการสืบทอด และถ่ายทอดให้กับลูกหลาน และ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาที่มากกว่าบุคคลอื่น ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มประดิษฐ์สิ่งของจะมีองค์การพิเศษมีครูฝึกสอน และได้รับการสนับสนุนเรื่องการตลาด 3) ลักษณะการสืบทอดวิชาชีพของช่างฝีมือใช้เวลาในการ เรียนรู้และฝึกฝนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอด จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ไม่มีความแตกต่าง ของคะแนนการสืบทอดวิชาชีพระหว่างกลุ่มประเภทงาน แต่มีความแตกต่างของคะแนนการ ถ่ายทอดระหว่างกลุ่ม คือ กลุ่มงานประเภทสร้างลวดลายฯ มีคะแนนการถ่ายทอดมากกว่ากลุ่ม ประดิษฐ์สิ่งของและกลุ่มเล่นดนตรีพื้นบ้าน ($9.8 > 3.8 > 2.0$ คะแนน ตามลำดับ) 4) ดัชนีความนิยม ต่อวิชาชีพช่างฝีมือ โดยรวมลดลงมีค่าไม่ถึง 1 (0.63 คะแนน) กลุ่มสร้างลวดลายฯ ให้ความนิยมต่อ จากงานช่างฝีมือและสลักเพิ่มมากกว่างานทอผ้าพื้นเมือง ($1.8 > 1.4$) และกลุ่มประดิษฐ์สิ่งของให้

ความนิยมต่อวิชาชีพของตนเองเพิ่มขึ้น 2 เท่า 5) ปัญหาของผู้ประกอบการวิชาชีพช่างฝีมือ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตผลงาน ไม่ได้รับการสนับสนุนเรื่องการตลาด

อนิมา ชัยเนตร (2534) ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ผู้สูงอายุปิยะมัลย์ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของศูนย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 60 – 64 ปี การศึกษาจบระดับมัธยมศึกษา สมรสแล้ว การอยู่อาศัย อยู่กับคู่สมรส หรือญาติ รายได้ 15,000 บาท และต่ำกว่าต่อปี ไม่ได้ประกอบอาชีพ 2) ผู้สูงอายุไม่มีปัญหาในเรื่องสภาวะสุขภาพกาย ความสามารถของหน้าที่ร่างกาย และมีรายได้เพียงพอ แต่มีความขุ่นสนทนบ้างเล็กน้อยในเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล 3) ผู้สูงอายุมีความต้องการมากในเรื่องของจิตใจ และความรู้ที่ช่วยในการปรับตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของวัยและสิ่งแวดล้อม สำหรับความต้องการการทำงาน เพื่อให้มีรายได้ และความต้องการทางสังคมผู้สูงอายุมีความต้องการน้อย 4) ระดับของปัญหารายได้ไม่เพียงพอขึ้นอยู่กับการศึกษา และรายได้ปัจจุบัน ระดับของความต้อการทางจิตใจขึ้นอยู่กัเพศและสถานภาพสมรส ระดับของความต้อการทำงาน เพื่อให้มีรายได้ขึ้นอยู่กัอาชีพ ส่วนแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 1) ควรจัดเจ้าหน้าที่ไว้บริการให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ ที่มีปัญหาตามที่อยู่อาศัย 2) ควรจัดรายการเรีร็ดความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยผ่านทางวิทยุท้องถิ่น 3) ควรจัดให้มีเทปบันทึกเสียงการบรรยายหลักธรรม และฝึกปฏิบัติให้สมาชิกได้ยืมใช้ 4) เวลาที่ศูนย์ควรจัดกิจกรรมนั้นควรอยู่ในช่วงเวลา 9.00น. – 12.00 น. ในวันราชการ